

Ocena realizacji i pierwszych efektów konkursów PO WER Działania 3.5 „Uczelnia dostępna” oraz „Centrum wiedzy o dostępności” – prezentacja wyników badania

Informacje o badaniu

- Typ badania: ewaluacja on-going
- Czas realizacji: 2021 r. – 2022 r.
- Koordynacja: Sekcja Analiz i Ewaluacji, NCBR
- Wykonawca: konsorcjum firm ewaluacyjnych EGO S.C i LB&E

Cele badania

- **Cel główny:** Ocena trafności i użyteczności działań podjętych w ramach realizowanych projektów w celu zapewnienia równych możliwości udziału w procesie kształcenia na poziomie wyższym osób ze szczególnymi potrzebami.
- **Cele szczegółowe:**
 - Ocena stopnia dostosowania uczelni, zarówno w obszarze przestrzeni publicznej, jak i oferty edukacyjnej i pozaedukacyjnej do faktycznych potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.
 - Ocena zarządzania projektami, w tym faz realizacji i ich pierwszych efektów ze szczególnym uwzględnieniem współpracy ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami.
 - Ocena modeli dostępności uczelni (ścieżka MINI, MIDI, MAXI) z punktu widzenia zapewniania użyteczności dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz identyfikacja czynników krytycznych dla osiągnięcia skuteczności oferowanego wsparcia.
 - Ocena pilotażowego konkursu „Centrum wiedzy o dostępności”.

Metody badawcze

- 1. Analiza danych zastanych** (dokumentacja programowa, projektowa)
- 2. Badanie CAWI/CATI** (kierownicy/ koordynatorzy/ przedstawiciele projektów po stronie uczelni)
- 3. Indywidualne wywiady pogłębione** (Studenci o specjalnych potrzebach, Przedstawiciel Programu „Dostępność Plus”, Przedstawiciele organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami (partnerzy), Kierownicy projektów, Koordynatorzy programu po stronie NCBR, Autorzy opracowania modeli dostępności)
- 4. Studia przypadków** (9 celowo dobranych projektów)
- 5. Panel ekspertów**
- 6. Warsztat rekomendacyjny**

Charakterystyka programu

Uczelnia Dostępna

- **3** przeprowadzone konkursy
- **256** złożonych wniosków
- **196** podpisanych umów
- **672,6 mln zł** łączna wartość realizowanych projektów*
- **651,9 mln zł** łączna kwota dofinansowania*
- Obszary wsparcia: **struktura organizacyjna jednostki ds. dostępności, architektura, technologie wspierające, procedury, rodzaje wsparcia edukacyjnego, szkolenia podnoszące świadomość niepełnosprawności**
- Modele dostępności – realizacja projektów w ramach ścieżki MINI, MIDI i MAXI
- Projekty są realizowane w sformalizowanej współpracy ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami.

Centrum Wiedzy o Dostępności

- **1** przeprowadzony konkurs
- **5** złożonych wniosków
- **4** podpisane umowy
- **15,3 mln zł** - łączna wartość realizowanych projektów*
- **14,8 mln zł** - łączna wartość dofinansowania*
- Obszary wsparcia: Architektura urbanistyka i budownictwo, Transport i mobilność, Cyfryzacja i komunikacja, Design i przedmioty codziennego użytku.
- Projekty są realizowane w sformalizowanej współpracy ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami.

* Dane wg stanu na koniec grudnia 2021 r.

Uczelnie przed przystąpieniem do realizacji projektów

Stopień dostosowania uczelni do faktycznych potrzeb
osób ze szczególnymi potrzebami

Ocena poziomu dostępności uczelni na wejściu

Ocena „Modeli wsparcia uczelni w celu zwiększenia
ich dostępności dla osób z niepełnosprawnościami”

Stopień dostosowania uczelni do faktycznych potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami

- **84%** badanych kierowników projektów twierdziło, że w ciągu 3 lat przed złożeniem wniosku, ich uczelnie podejmowały działania na rzecz osób ze specjalnymi potrzebami
- Najbardziej aktywne w podejmowaniu działań zwiększających dostępność były uczelnie realizujące projekty w ścieżce MAXI
- Działania dotyczyły przede wszystkim dostosowania architektonicznego; wyposażenia w urządzenia ułatwiające uczenie się studentom z niepełnosprawnością wzroku oraz dostosowanie uczelni w zakresie struktury organizacyjnej, np. powołanie komórki organizacyjnej zajmującej się tematyką dostępności
- Skala działań była ograniczona, podobnie jak ich koszt (przeważnie < 1 mln zł w ciągu trzech lat)
- Główne przyczyny niepodejmowania działań w obszarze dostosowania uczelni do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami:
 - niewystarczające środki finansowe
 - brak odpowiednich zasobów kadrowych
 - brak wystarczającej znajomości potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Ocena poziomu dostępności uczelni na wejściu

- Najczęściej uczelnie dokonując diagnozy wykorzystywały takie źródła danych jak:
 - **publikacje (66%)**
 - **rozmowy/ankiety ze studentami z niepełnosprawnościami (56%)**
 - **konsultacje z niezwiązanymi z jednostką ekspertami od problematyki dostępności (55%)**
- Co piąta uczelnia wskazała, że niektórych danych przydatnych do sporządzenia oceny nie udało się jej pozyskać
- Połowa starała się dokonać oceny dostępności wszystkich wydziałów funkcjonujących na uczelni
- Co piątej uczelni brakowało przygotowania merytorycznego do dokonania takiej oceny
- Najlepiej uczelnie rozpoznały potrzeby osób z niepełnosprawnością ruchu, wzroku i słuchu
- Potrzeby studentów z „**niewidocznymi** niepełnosprawnościami”: **przewlekłymi chorobami**, w spektrum **autyzmu** i doświadczających **kryzysów psychicznych** były słabiej rozpoznane

Ocena „Modeli wsparcia uczelni w celu zwiększenia ich dostępności dla osób z niepełnosprawnościami”

MINI (konkurs I, II, III)

- **Podstawowe działania** zmierzających do **tworzenia uczelni dostępnej dla wszystkich**, np. zatrudnienie pełnomocnika rektora ds. osób z niepełnosprawnościami, podnoszenie kompetencji kadr uczelni w zakresie dostępności.

MIDI (konkurs I, II, III)

- **Zapewnienie uczelni osiągnięcia znacznego wzrostu dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w stosunku do poziomu minimalnego**, np. wdrażanie dostosowanych form zajęć sportowych wraz ze szkoleniem osób odpowiedzialnych za prowadzenie takich zajęć, zatrudnienie doradców edukacyjnych, konsultantów oraz psychologów zajmujących się wsparciem zdrowia psychicznego.

MAXI (konkurs I, II)

- **Przeznaczona jest dla uczelni wiodących we wdrażaniu idei dostępności**, np. autorskie rozwiązania, konsekwentnie prowadzące do zwiększania dostępności uczelni oraz jej otoczenia, poszerzenie katalogu usług specjalistycznych.

- **64%** uczelni wolałoby, żeby nie istniał podział na ścieżki (od 50% w MAXI do 71% z MINI)
- **57%** uznało, że bez podziału pozyskanie dofinansowania byłoby łatwiejsze (od 42% w MAXI do 64% w MINI)
- **54%** uznało, że podział na ścieżki ograniczał swobodę, jeżeli chodzi o zaplanowanie zakresu przedmiotowego projektu (od 42% w MAXI do 62% w MINI)
- **47%** uznało, że podział na ścieżki sprawił, że mogli pozyskać mniejsze środki finansowe, niż te, które były im potrzebne (od 25% w MAXI do 62% w MINI)

Współpraca uczelni ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami

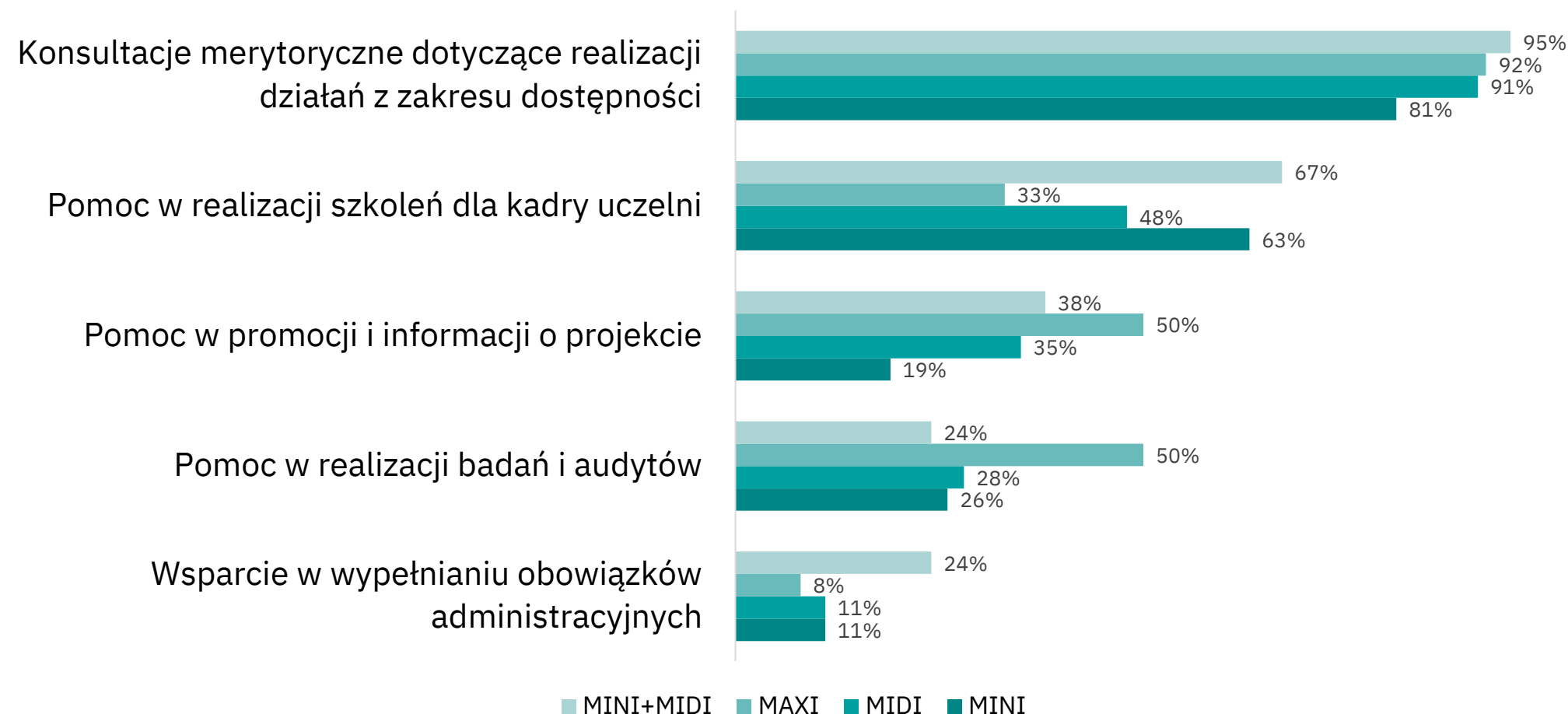
Obszary współpracy uczelni ze środowiskiem
osób z niepełnosprawnościami

Ocena uczelni współpracy ze środowiskiem
osób z niepełnosprawnościami

Obszary współpracy uczelni ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami

- Zdecydowana większość uczelni – niezależnie od realizowanego modelu dostępności – korzystała ze współpracy w formie **konsultacji merytorycznych** dotyczących sposobu realizacji działań z zakresu dostępności.
- Podmioty partnerskie w ścieżkach MINI i MIDI były częściej zaangażowane w realizację szkoleń, a w ścieżce MAXI – w promocję i realizację badań i audytów.
- Rodzaj współpracy nie różnił się w zależności od formy własności uczelni.

Obszary współpracy ze środowiskiem OzN w podziale na modele dostępności

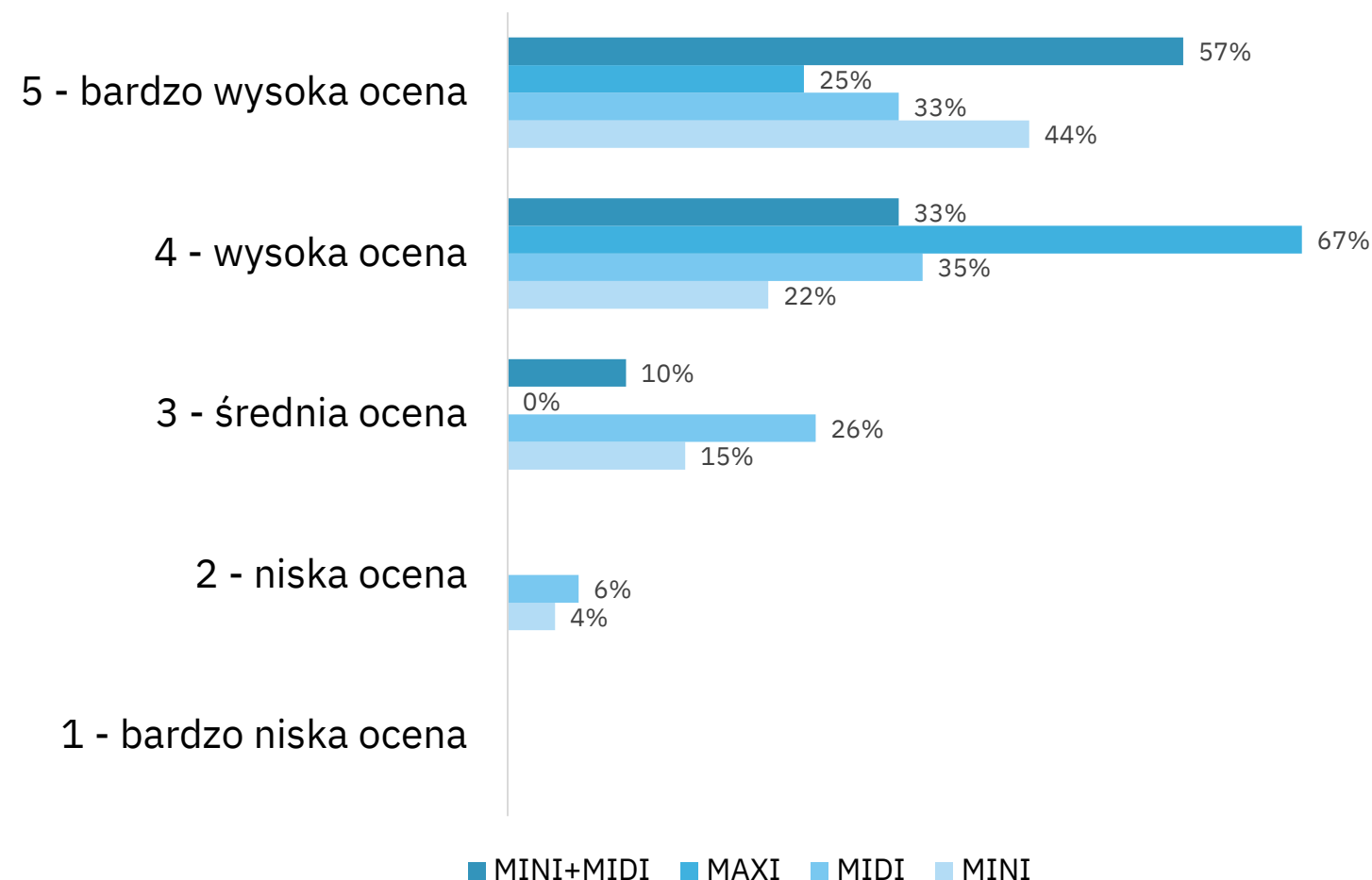

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych wśród beneficjentów inicjatywy „Uczelnia dostępna” (N=114).

Ocena uczelni współpracy ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami

- Wysoko i bardzo wysoko współpracę oceniono 66% uczelni w modelu MINI, 68% uczelni w modelu MIDI, aż 92% uczelni w modelu MAXI i 90% uczelni w modelu MINI+ MIDI.
- Pojedyncze uczelnie oceniły współpracę nisko – 4% uczelni w modelu MINI i 6% w modelu MIDI.
- 87% badanych nie wskazało żadnych problemów** dotyczących współpracy ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami.

Ocena współpracy z przedstawicielem środowiska OzN

Źródło: Na podstawie badań ankietowych wśród beneficjentów inicjatywy „Uczelnia dostępna” (N=114).

Wstępne efekty projektów

Efekty w zakresie struktury organizacyjnej i procedur

Efekty w zakresie dostosowań architektonicznych

Efekty w zakresie podnoszenia kompetencji kadr

Efekty w zakresie dostosowania procesu rekrutacji
na studia dla osób ze specjalnymi potrzebami

Efekty w zakresie dostosowania poszczególnych obszarów
procesu kształcenia do osób ze szczególnymi potrzebami

Efekty w zakresie dostosowania technologii wspierających

Potencjał uczelni do tworzenia centrów wiedzy o dostępności

Efekty w zakresie struktury organizacyjnej i procedur

W zakresie struktury organizacyjnej:

- **64%** uczelni powołało stanowisko ds. dostępności np. pełnomocnika rektora ds. osób z niepełnosprawnościami
- **58%** uczelni powołało stanowisko lub biuro zajmujące się studentami ze specjalnymi potrzebami

W zakresie dostosowania procedur:

- **88%** jest w trakcie realizacji bądź już zrealizowała zadanie związane z wypracowaniem procedur lub/i dobrych praktyk gwarantujących bezpieczną ewakuację osób z niepełnosprawnościami w przypadku zagrożenia
- **81%** jest w trakcie realizacji bądź już zrealizowała zadanie związane z umieszczeniem zapisu o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami w dostępie do edukacji w oficjalnych dokumentach uczelni

Efekty w zakresie dostosowań architektonicznych

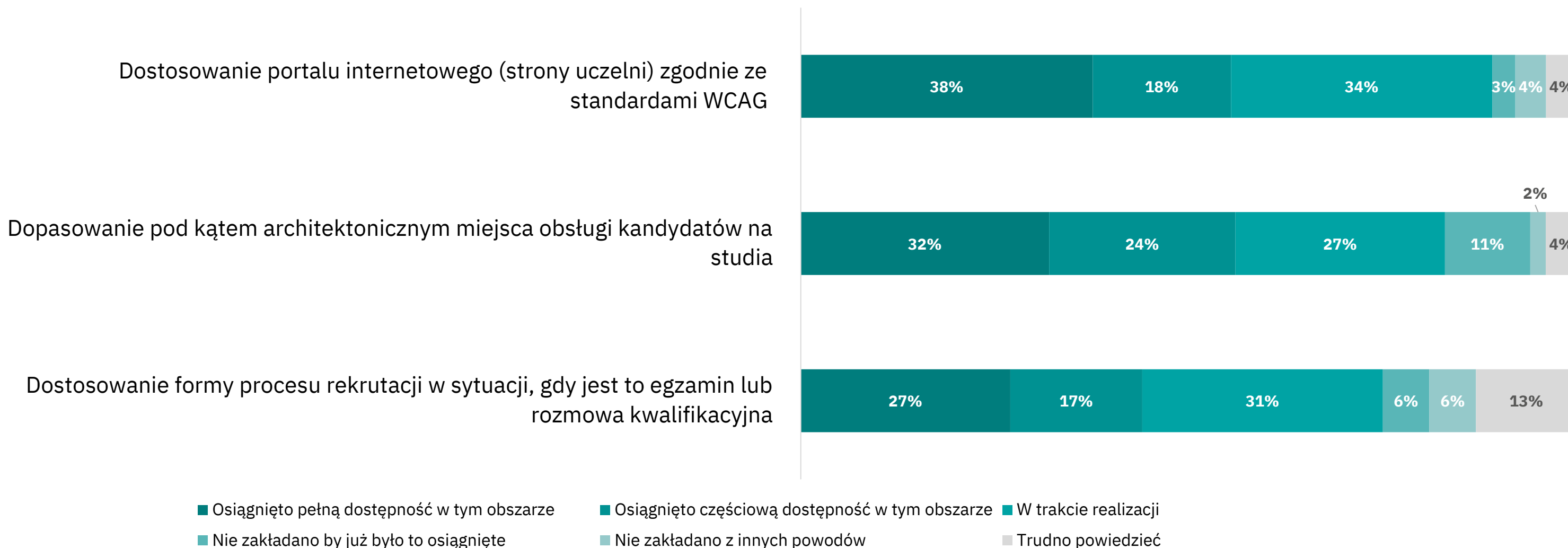

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych wśród beneficjentów inicjatywy „Uczelnia dostępna” (N=114).

Efekty w zakresie podnoszenia kompetencji kadr

- Podnoszenie kompetencji kadr uczelni w zakresie wiedzy na temat szeroko rozumianej dostępności, w tym potrzeb osób z niepełnosprawnościami:
 - 98%** uczelni podjęło się realizacji szkoleń;
 - 19%** z nich zakończyło już ten etap;
 - 61%** jest w trakcie realizacji;
- Szkolenia i in. działania w dużym stopniu odpowiedziały na uświadamiane potrzeby kadry w zakresie ogólnej wiedzy o rodzajach niepełnosprawności, potrzebach studentów z widocznymi niepełnosprawnościami i dostępności cyfrowej;
- W mniejszym stopniu były adekwatne w zakresie wiedzy o tych rodzajach niepełnosprawności, na którą zapotrzebowanie było największe, tj. spektrum autyzmu i zaburzeń psychicznych.

Efekty w zakresie dostosowania procesu rekrutacji na studia dla osób ze specjalnymi potrzebami

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych wśród beneficjentów inicjatywy „Uczelnia dostępna” (N=114).

Efekty w zakresie dostosowania poszczególnych obszarów procesu kształcenia do osób ze szczególnymi potrzebami

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych wśród beneficjentów inicjatywy „Uczelnia dostępna” (N=114).

Efekty w zakresie dostosowania technologii wspierających

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych wśród beneficjentów inicjatywy „Uczelnia dostępna” (N=114).

Potencjał uczelni do tworzenia centrów wiedzy o dostępności

- Pilotażowy konkurs „Centrum wiedzy o dostępności” oceniono pozytywnie.
- Potwierdzono znaczenie projektowania uniwersalnego w zniwelowaniu barier dostępności dla studentów z niepełnosprawnościami. Centra wiedzy o dostępności mają za zadanie gromadzenie, tworzenie i udostępnianie wiedzy z zakresu projektowania uniwersalnego, specyficznej dla danej branży.
- Wybór 5 „branż” konkursu, tj. Architektury, urbanistyki i budownictwa, Transportu i mobilności, Cyfryzacji i komunikacji, Designu i przedmiotów codziennego użytku oraz Zdrowia, jest trafny z punktu widzenia roli, jaką centra wiedzy o dostępności mają odgrywać na uczelniach i priorytetów programu Dostępność Plus.
- Pozytywnie oceniono zastosowany model pracy w partnerstwie. Odnotowana została zwiększona wartość dodana projektów, powiązana głównie z interdyscyplinarnym składem partnerstw, synergia wynikającą z charakterystyki i relacji pomiędzy partnerami oraz przyjętymi modelami działania.

Podsumowanie

Ocena czy osiągnięte i/lub planowane do osiągnięcia efekty projektu stanowią odpowiedź na potrzeby osób ze wskazanymi rodzajami niepełnosprawności

Trudności w przebiegu realizacji projektów

Ocena czy osiągnięte i/lub planowane do osiągnięcia efekty projektu stanowią odpowiedź na potrzeby osób ze wskazanymi rodzajami niepełnosprawności

Osób korzystających z wózka inwalidzkiego lub poruszających się o kulach

Osób niewidomych i niedowidzących

Osób głuchych i niedosłyszących

Osób doświadczających depresji, stanów lękowych lub innych zaburzeń psychicznych

Osób w spektrum autyzmu, w tym z zespołem Aspergera

Osób z „niewidocznymi niepełnosprawnościami” fizycznymi np. cukrzyca, chorobami serca, astmą, osoby używające stomii, osoby z chorobami...

■ Zdecydowanie tak ■ Raczej tak ■ Raczej nie ■ Zdecydowanie nie ■ Nie wiem/trudno powiedzieć

Informacje o badaniu

- Dłuższy od zaplanowanego czas realizacji poszczególnych zadań **(82%)**
- Wyższe od zaplanowanych koszty realizacji poszczególnych zadań **(66%)**
- Nierozstrzygnięte postępowania przetargowe **(47%)**

- Zbieranie danych osobowych uczestników Projektu (43%)
- Utrudnienia w dostępie do infrastruktury uczelni (42%)
- Procedura konkurencyjności dla wydatków z przedziału 50 – 130 tys. zł (41%)
- Wprowadzanie do SL2014 danych osobowych uczestników projektu (33%)

Raport przygotowany przez Sekcję Analiz i Ewaluacji NCBR

Autorzy:

Monika Kordowska

monika.kordowska@ncbr.gov.pl | gov.pl/NCBR

*Prezentację przygotowano z wykorzystaniem materiałów
opracowanych przez Wykonawcę ewaluacji:
konsorcjum firm EGO S.C i LB&E*

